

ANTOLOGIE ANIVERSARĂ COORDONATĂ DE
DIANA IEPURE

Editura Paralela 45

Director de producție editorială: Ionuț Burcioiu

Redactare: Diana Iepure, Rita Chirian

Corectură: Ramona Rossall

Tehnoredactare & DTP copertă: Mihail Vlad

Design copertă: Sorina Popescu

Pregătire de tipar: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Antologia 30 : antologie aniversară / coord. de Diana Iepure. – Pitești :

Paralela 45, 2024

ISBN 978-973-47-3546-4

I. Iepure, Diana (coord.)

821.135.1

Copyright © Editura Paralela 45, 2024

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

PREFAȚĂ

Peisajul cultural românesc este astăzi propice antologiilor. Pare că e sezonul lor eflorescent, iar cititorul are de ales dintr-un șir impresionant de astfel de volume atent curatoriate. 30. *Antologie aniversară* se încadrează în siajul acestui tip de proiecte, propunând însă elemente de originalitate în privința tematicii, a *lineup*-ului și a abordării. Antologia marchează împlinirea a treizeci de ani de la înființarea Editurii Paralela 45, care are trecută în actul său de naștere data de 28 noiembrie 1994. Poate apărea întrebarea de ce să-ți propui o sinteză a trei decenii de activitate sub forma unei antologii? Ca editură, când ceea ce știi cel mai bine să faci este să editezi carte, orice sărbătoare capătă forma unei cărți și, în consecință, apariția unei *antologii aniversare* e ceva firesc.

Așadar, cum să cuprinzi trei decenii de istorie editorială și culturală între copertele unei singure cărți? Iată provocarea la care antologia și-a propus să răspundă, invitându-i la un exercițiu ludic pe cei care, în acest răstimp, au avut de-a face cu Editura Paralela 45, ca cititori, colaboratori și nu numai. Invitați să scrie un text, nu neapărat literar, prietenii editurii au răspuns cu patruzeci și nouă de viziuni originale. A ieșit o antologie nonconformistă, ce devoalează țesutul pestriț al lumii noastre cu miros de vopsea tipografică, înglobând bucăți de proză scurtă, eseu, poezie, pagini de istorie literară, ilustrații. Există chiar și o caricatură. Toate sunt importante pentru înțelegerea unei perioade efervescente, reprezentând mărturii plastice cu privire la mediul nostru cultural și social, pe care fiecare dintre cei

Prefață

invitați să contribuie la acest proiect editorial inedit îl vede diferit, trecându-l prin propriile filtre. A reieșit un puzzle, căruia, s-ar părea, nu-i lipsește nici coerența, nici farmecul, nici firul roșu.

Volumul începe cu o serie de texte ce fac referire la importante etape și personalități din istoria Editurii Paralela 45. Fondatorul editurii, Călin Vlasie, este evocat ca personaj fabulos în proza scurtă a lui Dumitru Crudu, *Treizeci de minute*, cea care deschide antologia. Într-un univers al poezilor și al prozatorilor, editorul e privit ca un supraom.

Seria evocărilor continuă cu un text semnat de Viorel Marineasa (*Povestea unei antologii*) – care spune povestea apariției cărții *Generația '80 în proza scurtă* –, și altul de Emilian Galaicu-Păun (*Roman cu dedicație – Gheorghe Crăciun (1950-2007)*), consacrat unuia dintre cei mai valoroși scriitori români contemporani, care, de pe poziția de consilier editorial și redactor-șef, timp de aproape un deceniu, a inițiat și a coordonat la Editura Paralela 45 mai multe colecții nonconformiste, îndrăznețe și provocatoare.

Péter Demény (*Gura de cer*) și Lidija Dimkovska (*În anul în care am împlinit 30 de ani*) fac referire la gura de aer care a fost Editura Paralela 45 pe piața românească de carte, plasând activitatea ei în context social-politic, dar și personal.

Carmen Mușat ne-a făcut o surpriză, propunând în antologie o excepțională proză scurtă (*Strada Fântânii nr. 30*), în care vorbește despre legăturile dintre generații, despre familie, viață și moarte, despre continuitate și despre durerea despărțirilor. Suntem, de asemenea, încântați să avem în premieră un fragment dintr-un roman în lucru (*Treizeci. Portretul fraierului la tinerețe*), semnat de Adrian Mureșan.

Ivan Pilchin, Alina Pietrăreanu, Anca Zaharia, Victor Cobuz, Anda Vahnovan, Ramona Boldizsar, Andrei Crăciun, Maria Ivanov, Violeta Savu, Mircea Pricăjan, George C. Dumitru, Maria Pilchin, Arcadia Solum, Doina Gecse-Borgovan, Rita Chirian și Gelu Diaconu participă în proiect cu *proză scurtă*.

Octavian Soviany, Ștefania Mihalache, Miruna Vlada, Mihail Vakulovski, Diana Iepure, Péter Demény, Mugur Grosu, Cătălina Bălan, Dan Coman, Robert Șerban au decis să ne trimită *poezie*.

Avem în antologie ilustrații de Laurențiu Midvichi, Daniel Pennac, Ion Barbu, Simona Kessler și mai multe *texte*, de Corina Giurgia, Cristina Bogdan, Jovi Ene, Eliza-Mara Trofin, Silviu Stancu, Cezar Băjenaru, Vitalie Cojocari, Luminița Popa, Violeta Gorgos, Luminița Rusu și Diana Geacă, în care veți descoperi viziuni originale, sub formă de eseu: mărturii tragice sau fericite, povești eliberatoare, file de istorie, în care „30” a izbutit să se strecoare, în realitate sau în literatură.

30 de copeici, 30 de lei, 30 de arginți, 30 de minute, 30 de zile, 30 de ani, 30 de cereri în căsătorie, 30 de mașini, 30 de ghinioane, 30 februarie, o dată care nu există, strada cu numărul 30, un tramvai numit 30, multiple abordări ce conturează atmosfera unei lumi fascinante, în toată complexitatea ei de colaborări profesionale, umane și culturale.

Am avut bucuria să adunăm împreună aceste lucrări minunate, gândindu-ne că aniversarea Editurii Paralela 45 capătă o greutate aparte în contextul numeroaselor bilanțuri din această perioadă, toate legate de schimbarea de paradigmă produsă de anul 1989 și de trecerea României în rândul țărilor libere și democratice. Am fost, așadar, tentați să facem nu doar un bilanț editorial și cultural, ci și să propunem un barometru al sincronizării cu spațiul cultural al lumii libere.

Le mulțumim tuturor celor care au avut încredere în noi, au răspuns provocării și, prin contribuțiile lor, au făcut posibilă apariția *Antologiei aniversare „30”*.

Diana Iepure și Cătălina Bălan

VIOREL MARINEASA

Povestea unei antologii

La sfârșitul anului 1982 am mers la Buzău, împreună cu Adriana Babeți și cu Daniel Vighi, la colocviul *Tânărul scriitor – Literatura actuală – Actualitatea literară*, pe invitația (și la sfatul) lui Cornel Ungureanu, care nu putuse participa. Acolo, în afara discuțiilor, aproape toți optzeciștii prezenți au citit poezie, proză, eseu. Gruparea ieșeană „Artelul textual“, reprezentată prin Sorin Antohi și Dan Petrescu (lipseau Luca Pițu și George Pruteanu), a atras atenția prin lectura unor fragmente din *Brazde peste haturi revisited*, titlu împrumutat de la un roman conceput în manieră realist-socialistă de un oarecare Horváth István. Bășcălie superioară, umor nebun, comentarii fără perdea. Numai că tot ce s-a spus acolo, la Buzău, a fost înregistrat. Sub masa cu magnetofone erau câteva butelci cu vin care nu se goleau niciodată, chiar dacă generația usca pahar după pahar. Din sala mare a Casei Tineretului răzbăteau pasaje muzicale și ropote de aplauze: concerta cu succes cântărețul nevăzător George Nicolescu. Apoi participanții s-au risipit pe la casele lor, iar lațul securisto-partinic s-a strâns instantaneu în jurul revistelor și al cenaclurilor studentești, totul culminând cu perchezițiile și cu anchetele declanșate la Iași în mai 1983.

Revenim la Buzău, în a doua zi a colocviului, loc de adunare pentru vreo jumătate din Generația '80, cei mai mulți – fără dovadă, adică fără carte apărută, dar cu valizele burdușite de manuscrise. Intră Gheorghe Crăciun, venit direct de la gară. Îl știu din auzite. Scoate din tașcă *Acte originale. Copii legalizate*, volum de-abia

ieșit la Cartea Românească. Schimbăm câteva vorbe. (Despre acest moment, George va scrie în 10 noiembrie 1998: „În toamna lui 1982, colocviul de literatură tânără de la Buzău speriașe „organele“ prin libertatea discuțiilor și virulența textelor citite. Unii dintre organizatori și participanți fuseseră anchetați de Securitate“.)

Anul 1987, îmi pare. Îl invit pe Gheorghe Crăciun la Casa Studenților din Timișoara, profitând și de diligențele lui Andrei Bodiu, brașovean, dar student aici și șef al cenaclului „Pavel Dan“, monitorizat de „băieții cu ochi albaștri“, după cum ne-am dat seama de pe atunci, însă cum mai pregnant se va contura în anii din urmă. În prima zi doarme la hotel, într-a doua vine la noi acasă; pălăvrăgim aproape toată noaptea; reluăm ideea de a scoate antologii ale generației '80: utopie curată. E drept că, între timp, ieșise *Desant* '83, iar ecourile nu se consumaseră. Criticii loiali preceptelor partidului unic se năpustiseră asupra ei ca hultanii. (La 20 de ani distanță, George va observa că n-a avut un caracter subversiv prea evident, însă „vorbea despre o Românie inconvenabilă din multe puncte de vedere, despre cenușul cotidianului românesc al acelor ani, sub care se ascundeau grotescul, absurdul, fantasmagoricul, resemnarea, candoarea, bovarismul, bucuriile mărunte, exasperările vieții de fiecare zi, și asta la modul programatic“.)

1989, noaptea de 17 spre 18 decembrie (?), când legăturile Timișoarei cu țara încă nu fuseseră întrerupte, sau seara de 19 decembrie, atunci când au fost reluate. Îl sun pe George și-i spun ce se întâmplă. Îi pun receptorul telefonului la fereastră, ca să asculte răpăielile de automat. Tace îndelung. La urmă, parcă derutat, mă încurajează. (Peste câteva luni, Gheorghe Crăciun, prozatorul rigoriilor reci, va scrie un text patetic destinat noii reviste *Orizont*, în care-i elogiază pe prietenii săi timișoreni pentru presupusul lor curaj și își cere iertare pentru teama lui de atunci. Exigent cu sine, se dăruia prieteniei total și lucid.)

Anii nouăzeci aduc noutăți (cum altfel?) și pentru autorii optzeciști, în sensul că au apărut cel puțin două case editoriale decise

în mod programatic să-i publice: la Pitești – Editura Vlasie, apoi Paralela 45, la Timișoara – Editura Marineasa. Consilieri editoriali: Gheorghe Crăciun la argeșeni, subsemnatul la bănățeni. Manageri: Călin Vlasie la Paralela 45; Gabriel, fiul meu, la Marineasa. A existat între noi, de-a lungul timpului, o concurență amicală, dar, mai ales, conlucrare și complementaritate în exploatarea unor oportunități culturale. Editura timișoreană s-a făcut remarcată la nivel național prin „Seria de poezie“, deschisă, în special, scriitorilor optzeciști și nouăzeciști. La editura piteșteană au apărut, pe lângă lucrări teoretice fundamentale, antologii și dicționare *sine qua non* pentru înțelegerea literaturii române contemporane: Monica Spiridon, Ion Bogdan Lefter, Gheorghe Crăciun, *Experimentul literar românesc postbelic*; Ion Bogdan Lefter, *Scriitori români din anii '80 și '90. Dicționar bio-bibliografic*; Gheorghe Crăciun, *În căutarea referinței*; Andrei Bodiu, *Direcția optzeci în poezia română*; Andrei Bodiu, Romulus Bucur, Georgeta Moarcăs, *Romanian Poets of the '80s and '90s ș.a.* *Antologia poeziei generației '80* a lui Alexandru Mușina și *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice* de Gheorghe Crăciun ieșise anterior la Editura Vlasie.

Rămânea nerezolvată proza. Crăciun începuse cândva o selecție și-i zisese '83 *proiect de flux*. Deci în 1983. După 13-14 ani de *standby* m-am oferit s-o public la „Marineasa“, tocmai mă antrenasem pe teren redus cu *Zona. Prozatori și poeți timișoreni din anii '80 și '90*, antologie gândită de mine și de fiul meu, Gabriel, și apărută în 1997. Până la urmă am convenit s-o publicăm la Paralela 45, unde Gheorghe Crăciun și Călin Vlasie, directorul editurii, înființaseră o colecție consacrată generației '80. Povestește George: „Nu mai putea fi vorba acum de o antologie prospectivă, ci de una retrospectivă. (...) Am restabilit legătura cu Viorel Marineasa, ne-am pus pe lucru, am alcătuit liste, am recitit cărțile deceniului trecut și manuscrisele adunate în voluminoasa mapă numită '83 *proiect de flux*, am trimis scrisori, am dat telefoane, am „negociat“ unul cu altul prezența sau absența unor nume din selecția finală. Așa s-a ajuns la *Generația '80 în proza scurtă*.

Viorel Marineasa

Cam asta a fost. Rămân de neuitat, în faza finală, cele patru zile și patru nopți în „cantonament” la Brașov, la George acasă, cu lecturi reluate ca-n vis și cu discuții purtate și-n somn.

Sfârșit de noiembrie 1998. Lansare triumfală la Târgul de Carte „Gaudeamus”. Este prezent și Mircea Nedelciu, exuberant, debordant de vital, deși în scaun cu roțile.

EDITURA PARALELA 45

DANIEL PENNAC

Felicitare

Penneac

OCTAVIAN SOVIANY

Un amour de Swann

(1)

La treizeci de ani
nu mai asculți

foșnetul valului

nu te mai plimbi printre dune
ci-n urâte maghernițe

(acolo pe țărmul de fontă
a fost
lapidat trandafirul!)

te întrebi cum să-i spui

(2)

Uscat mă răcine
de culoarea paianței
ce murmură: „Carne ațoasă
avea saxifraga!“

va fi nupțiala
culoare a morții
coborând prin metropole

Octavian Soviany

(3)

Obosiți cetățini
în obosite vehicule

dezgropaserăm
vița-de-vie

ne-am strâns
pe faleza înaltă
când ea
a țâșnit din pământ

ah uscățivul păianjen
numit Sidonie
femeia cu picioare de
libelulă

să pocnească

lemnoase păstăi
ce-i păstrează
urma sexului însă

dascălul de retorică
chițăcie: „Capul meu chel
explodând a-mproșcat-o
cu așchii!”

(4)

Elitre de muscă-i
ieșeau din clavicule
cotillon al tigvelor
iremediabil atinse

când vine
o balerină de ipsos
la masa burlacilor
ea mușca dintr-o pară

tu ești
cel cu picioarele noduroase
tu știrbul
urmează
cleioasa atingere a bărbatului
ce n-o poate face
apoi colcăia
într-o bubă cu mușită

(5)
Deschizi ușa
pătrunzi într-o lume
alta și totuși
aceeași fiind
ca o carte cu
paginile trandafirii

nu primit
dar nici alungat
din rotirea
ca de planete a trandafirilor

grădină cu
fructe galactice
VERZI PARADISURI
ALE IUBIRII COPILĂREȘTI

Octavian Soviany

o pală de vânt
sfintește împerecherea

(6)
Nu în această
lumină sărată
ți-e dat să te-mprăștii
sunt ochiuri
de apă clocită

acum îngropăm
bucata de carne
în câlți putrezi
printre împuțiți trandafiri
nupțială
culoare a deziluziei

(7)
Umflă-te și pleznește
iubitule
umflă-te și pleznește
câtă minciună
fetuși cu pielea
ca pergamentul

femeie
singură
în picioare
lichefiindu-se

medicul însă
îi pipăie jugularele
o imploră

PATURI ADÂNCI CA MORMINTELE
stele păroase și negre
opriți metastaza

(8)
Pielea desprinzându-se ca
o bucată de tencuială
animalul nocturn
a devenit o
momâie de ipsos

pe nicovala fierarului
vezi mădularul strivit

gândaci cafenii
ne vor duce în ceruri

RAMONA BOLDIZSAR

Treizeci de lei

Avea să-mi dea treizeci de lei. Inițial, nu m-am gândit prea mult la asta. Până la urmă, erau doar treizeci de lei și, pe vremea aceea, nu număram tot mărunțișul din portofel. Aveam un freelance care aducea destul de mulți bani și satisfacția zilei de salariu scăzuse exponențial. Ne despărțisem la metrou, era târziu și l-am prins, cred, pe ultimul. Când a strigat la mine, trecusem deja de control și mă hotărâsem să fug pe scări ca descreierații pe care-i înjuram când se izbeau de umărul meu în graba lor, din păcate contagioasă.

— Ai și tu treizeci de lei? S-a scotocit demonstrativ prin buzunare și a zâmbit (un zâmbet pe care mi-l imaginez de fiecare dată când citesc într-o carte o descriere de genul „a zâmbit ușor vinovat, cu intenție, aproape teatral“). Era un zâmbet frumos, în orice caz, pentru că și el era un băiat mai frumos decât îmi plăcea mie să recunosc. Vreau să-mi iau țigări, dar am rămas fără cash și la magazinul din colț nu au POS. A arătat cu degetul la ieșirea din metrou, era un chioșc la care mergeam des, așa că știam despre ce vorbește.

Eu pur și simplu am scos portofelul și i-am dat, iar el s-a aplecat să ia cele trei bancnote. La două lucruri m-am gândit atunci: de ce nu a cerut fix cât era pachetul de țigări? (Știam că fumează Pall Mall care era fix 24 de lei) și cine zice chiar *treizeci* în loc de „treij’ de lei“? Se vedea că era crescut la București, nu avea accent, vorbea clar și cu intonație, fără să pocească cuvintele, așa cum făceam noi la țară. Eu crescusem într-un sat din sud, la graniță cu Oltenia, unde toată

lumea vorbea repede și eficient, uneori inventând cuvinte sau atribuind semnificații distincte unor cuvinte deja împământenite.

După asta, m-am tot întâlnit cu el. Nu știu cum să spun, dar mă enerva și mă atrăgea în același timp. Eram convinsă că nu-mi place de el, dar când se lăsa înspre mine, pesemne ca să mă audă mai bine din pricina zgomotului din preajma noastră, mă gândeam întotdeauna că distanța dintre buzele noastre nu e prea mare și că, dacă ar aluneca puțin mai aproape, trupurile noastre s-ar atinge și s-ar încălzi împreună. Iar asta mă deranja pentru că nu voiam să fiu și eu fata aia care s-a lăsat sedusă de farmecul unui bărbat frumos – până la urmă, era evident că nu se atașa de nimeni și avea aerul ăsta oportunist, sută la sută conștient de avantajul frumuseții lui, suficient de inteligent și alunecos încât să mimeze o modestie pe care cu siguranță n-o simțea, bine poleită cu un strat de politețe aproape tradițională. Așadar, ne întâlneam, el mirosea bine și începea orice discuție cu un compliment la adresa mea, iar eu mă gândeam, de fiecare dată când ne despărțeam, că iar nu mi-a dat banii înapoi.

Nu știu nici eu prea bine de ce am făcut o obsesie din asta. S-a transformat treptat într-un ticăit din ăla care te sâcăie, îl tot auzi și trebuie să faci ceva să dispară din mintea ta.

Mi-am zis că, dacă nu mi-i întoarce, trebuie să-i cer singură. Pentru că nu se face, să împrumuți niște bani și să nu-i mai dai înapoi. Îmi căzuse colaborarea de freelance unde nu-mi dădusem suficient interesul, dar băgasem sub preș vinovăția asta, scoțând la suprafață doar enervarea și frustrarea de a nu-i putea spune direct lui Radu ce gândesc.

Că nu știam nimic despre el era deja evident. Dar realitatea m-a lovit la finalul lunii septembrie. Era ziua de 30 și tocmai plătisem chiria, mai spărsesem niște bani pe haine și mă simțeam destul de rău. M-am întâlnit cu Radu întâmplător în stradă. Stătea și fuma o țigară în fața blocului. Avea fața împietrită. Când îl vedeai, era numai miere, zâmbăreț, politicos, un portret enervant de vesel. Era greu să-ți iei ochii de la el și de la atenția pe care o oferea cu o generozitate pe

care o găseam aproape vulgară. Acum, toate astea dispăruseră. Avea pomeții lăsați și ochii negri, fără irizările ciocolatii obișnuite, probabil o impresie oferită de absența luminii. Stătea în umbră și trăgea din țigară, buzele țuguiate și obrații trași. Cât a împins fumul afară, s-a uitat spre cer, apoi a scos țigara cu un gest de scârbă, a aruncat-o și a strivit-o cu papucul. Era încălțat într-o pereche de șlapi de plastic, roz, și purta șosete albe lungi, mult peste glezne. S-a uitat la ceasul pe care i-l știam bine, un Kienzle moștenit de la bunicul lui jumătate neamț. Am dat să-i strig numele, doar R am apucat să zică și ușa blocului s-a deschis. Am văzut o femeie căruntă, cu privirea bulbucată, ieșise afară desculță, în chiloți, cu un maiou plin de pete galbene și părul rar vâlvoi. L-a strigat pe nume, dar privirea lui Radu a întâlnit-o pe a mea și atunci am simțit un fel de jenă, el n-a zis nimic. A durat o fracțiune de secundă, după care s-a întors și i-a spus să intre în casă. Mi-am întors și eu repede capul strângând din ochi.

MIHAIL VAKULOVSKI

eu la 30 de ani

la vârsta ta noi aveam deja casă și de-acum vă aveam pe amândoi
mi-a zis mama cu câteva zile înainte de ziua mea
dar tu ce ai? a zis
mi-ar fi mult mai ușor să-i spun tatălui.
i-a răspuns tata
am mâncat mai departe

peste câteva zile
pe lângă pământ va zbura
un mare asteroid pe care
cel mai bine îl vom putea vedea
la răsăritul soarelui cu ocheanul lui tata
poate c-am să dorm sau poate c-am să mă duc la pescuit
sau poate că, vorba lui Radu, am să mă duc dracului
până la urmă a câștigat la loteria vizelor și s-a dus în America
dar are mai mult de 30 de ani are și casă frumoasă în Iași
și are un băiat mare deja
s-a însurat de tânăr și are și-o
soție mișto și are un început de burtă și poftă de viață
și prieteni care inevitabil trec unul câte unul de 30 de ani

FLORIN HĂLĂLĂU

Un tramvai numit treizeci

Treizeciul e cel mai tare. Nu există tramvai cu număr mai mare. Treizeci și unu este deja autobuz, merge în alt cartier, așa că joacă în altă ligă. Treizeci întoarce la berăria Alba, aflată în vecinătatea unei mercerii, a unei cofetării și a unui centru de încărcat capsulele de sifon. Dar adevăratul punct de atracție e chioșcul de înghețată, plasat chiar în stația de tramvai și de neocolit în zilele fierbinți de vară. Găsești acolo înghețată cu vanilie, fistic sau ciocolată, scoasă de vânzător din niște frigidere adânci cum ai scoate apa din fântână.

Geografia locului se schimbă mult după Revoluție. Prima dispare betoniera, rămasă a fostei fabrici de ciment Titan. Tramvaiul cotește la stânga în dreptul ei, strada Liviu Rebreanu îngustându-se foarte mult din acel loc și permițând doar mașinilor să-și continue drumul spre strada Macaralei, actualul bulevard 1 Decembrie 1918. Dar să nu ne îndepărtăm.

Din fața complexului comercial, cunoscut sub numele luat cu împrumut de la berărie (și de unde ne ridicăm rațiile de zahăr și ulei), treizeciul intră pe alea Solidarității, apoi pe alea Barajul Dunării și se întoarce pe strada Liviu Rebreanu pentru a-și începe lungul traseu spre Gara de Nord. Călătoria durează mai bine de o oră, tramvaiul străbătând aproape tot orașul, clătinându-se din toate încheieturile pe Calea Dudești, Piața Unirii și pe podul Mihai Vodă, spre cheiul Dâmboviței.

Primul meu drum singur prin oraș a fost cu tramvaiul treizeci, care m-a dus până în capătul străzii unde locuiau Mama Mare și Tata Mare, bunicii mei olteni stabiliți la București acum 100 de ani.

Plătesc costul călătoriei *în fund la taxatoare*, apoi mă instalez pe un scaun din plastic tare și încep să înghit pe nemestecate imagini și sunete. Oameni grăbiți, mașini, sălciile de pe malul Dâmboviței, inima mea care bate tot mai tare. Treizeciul era o lume. Pestriță, cu oameni de tot felul, tineri și mai puțin tineri, gălăgioși sau tăcuți, cu plase încărcate sau cu mâinile în buzunare, privind absenți pe geam sau citind ziarul. Când am ajuns la stația unde urma să cobor, cutreierasem cinci continente, urcasem în munți, străbătusem mări și oceane. Treizeciul era lumea însăși.

Am coborât în piața Virgiliu, unde se întâlneau străzile Știrbei Vodă, care face un cot spre Ateneu, Berzei, Virgiliu și bulevardul Dinicu Golescu, apoi am luat-o la goană spre casa de la numărul 35, să-i strâng tare în brațe. Ne așezăm la masa din sufragerie să facem tradiționala partidă de rummy, Tata Mare aranjează grămezile de pietre și ne împarte fiecăruia câte două. Ultima piatră o întoarce cu fața în sus. Mama Mare aduce cafelele în ceșcuțe mici și delicate, am și eu voie să iau o înghițitură și gustul acela amarui mă însoțește pe toată durata zilei. Din camera alăturată se aude muzica unui concert, ieșită din boxele acoperite cu pânză ale celui mai mare aparat de radio din lume.

În nopțile în care îl visez pe Tata Mare, treizeciul apare câteodată în cadru, trecând agale pe șinele uzate, îmbrățișate de piatra cubică de pe caldarâmul unor străzi care mai există doar în amintirea celor care, ca și mine, păstrează legătura cu lucrurile și întâmplările cele mai importante din copilărie.

Septembrie-octombrie 2024

MARIA PILCHIN

Zinka

*

Zinka știa că în 2024 va ajunge o ființă fericită: *va trăi și ea ca lumea!* Ca oamenii normali. Nu i-a spus nimeni acest lucru, nici măcar în cărți nu i-a ghicit Natașa, sora tatei, care lucra într-un salon de înfrumusețare și care se pricepea la tarot și cartomanție. În ziua în care fata împlinise 20 de ani, Natașa a adus-o la Moscova să fie menajeră în casa unui profesor. Era bucuroasă, scăpase de lumea de la țară. Acasă, într-un sat din regiunea Kemerovo, nu prea avea ce face, de învățat nu avea bani, dar nici nu se prea trăgea la carte. Profesorul, fiul unui general KGB, cercetător la academia de științe, era bun cu ea. Divorțase de mult, copii nu avea și ea trebuia să îi gătească, să-i spele, să îi facă curat, uneori se tăvăleau și în pat. Era de vârsta tatălui ei, iremediabil de bătrân, dar curat și parfumat. Zinka credea că duce un trai bun la Moscova. De aproape 10 ani era acolo. Venise în 2014 și tot acolo era și acum. Vara plecau în Crimeea, unde profesorul își cumpărase după 2014 un superb apartament de vacanță. Trai, neneacă, pe banii baba-lăcului. O lua și pe ea. Acolo o scotea la ștrand, la plajă, la restaurante, o îmbrăca mai bine, ca să vadă lumea că e amanta lui. Îi plăcea când purta pe corpul bronzat o rochie albă aproape transparentă cu o pălărie de panama. Fițe de ramolit, pretenții de boierie. Zinka era reticentă față de toate astea și știa că abia în anul 2024 va deveni cu adevărat fericită. Îi plăcea însă să privească valurile, pescărușii și marinarii. Asta era preludiul. Marele noroc urma. Aștepta și visa cu ochii deschiși.

Locuia la un kilometru de Kremlin, ieșind pe balcon, îi vedeai unul din turnuri. Apartamentul lor de patru camere era în una dintre cele șapte clădiri înalte ale Moscovei ridicate de Stalin. A lor era cea de pe faleza Kotelniceskaia, pe cheiul râului Moscova unde se revarsă Yauza, afluentul. Un bloc sobru de 32 de etaje, construit de deținuții GULAG-ului prin 1947-1954. Aici locuia fosta elită sovietică, nomenclaturiști, politicieni, savanți, dar și vedetele zilei, afaceriști, actori și sportivi bănoși. Cică însăși celebra artistă Faina Ranevskia locuise acolo. Stilul monumental de Empire stalinist o lăsa rece pe Zinka care nu se prea pricepea la design interior, o deranja însă când ajungea cu greu să ștergă praful prin colțuri. Îi plăcea faptul că stă în inima capitalei. Serile le umplea cu telenovele, împreună cu profesorul se uita și la emisiuni de analiză politică, conștientizând încă o dată ce țară minunată și măreață au.

Zinka nu îl iubea și nu îl detesta pe profesor. O dată pe lună se întâmpla ceva între ei, nimic interesant, mereu același mod de abordare. A avut parte de câteva episoade picante când era plecat el pe la conferințe, invitasă pe rând doi tineri cunoscuți, un instalator și un restaurator de mobile, care lucrau uneori prin casă. Se mai zbenguise cu ei prin tot apartamentul, probase masa din bucătărie, covorul din salon din fața căminului, se băgase în cada din baia proprietarului. Dar toate astea erau niște jocuri nevinovate. Nimic special, nimic ieșit din comun. Zinka aștepta să se facă 2024, ca să poată fi fericită. Zilele se scurgeau una după alta, adesea semănând între ele ca niște surori gemene, niște vietăți inodore, incolore. Profesorul făcea cumpărăturile, împreună îi alegeau din magazinele online haine și altele necesare, așa încât Zinka aproape că nu ieșea din cartier. Avea în apropiere o cofetărie în stil francez unde mergea să mănânce pe săturate prăjituri și să îi facă ochi dulci cafegiului, un bărbat de vreo patruzeci de ani cu o privire pătrunzătoare și cu un porttigaret ținut mereu între dinți. Acolo a găsit odată un roman de Ilya Ehrenburg uitat de cineva. L-a luat cu ea. Nu l-a citit niciodată. Dar devenise

unica sa carte pe care o ținea pe noptiera de sub lampa cu picior înalt. Grămada de cărți de pe rafturi nu îi aparținea și nu o interesa deloc.

Urbea cea mare i se părea stridentă, aglomerată și străină. Un vacarm apăsător care îi amplifică singurătatea. Mereu se învârtea în jurul ansamblului lor rezidențial, mândria arhitecturii sovietice. Umbla ca o jivină care își caută buruienuța de leac. Deschidea și închidea ușile apartamentului, ale blocului, ale așteptării. Odată, când profesorul a trimis-o la Casa Cărții să îi cumpere un autor anume, Zinka a stat o zi întreagă acolo, cobora și urca scările acelei librării imense și se gândea cum ar fi fost dacă făcea și ea o facultate. Ar fi făcut filologie și ar fi scris poeme. Da, poeme. Chiar s-a oprit la un stand și a răsfoit ceva. Nu înțelegea mai nimic, dar citea și era bine. Ceva diferit, ceva misterios în felul cum curgeau cuvintele. Și cartea era plăcută la atingere, era un refugiu. Un volum de la editura lui Ivan Limbakh. Un nume ciudat, un Ivan oarecare.

O dată pe săptămână venea la ei Lenka, maseuza ciripitoare, să frece corpul îmbătrânit al profesorului. Zinka știa că pe acolo se întâmplau și altele, își dădea seama după sunetele ce răzbăteau, așa cum cea care făcea procedura era o tipă focoașă. Odată i-au propus să vină să facă masaj în trei, dar Zinka a refuzat. Era o fată decentă, chiar dacă adusă dintr-un fundac de țară.

Așa se scurgeau zilele, lunile, anii. O existență anostă și searbădă. Unii de vârsta ei protestau și apăreau gomoși pe la televizor. Dar Zinka știa că în 2024 se va întâmpla ceva magistral pentru ea. Uneori fata oprea serialul TV și, cu ochii închiși, își imagina cum va întâlni un tânăr care să o scoată din robia boșorogului. Cel mai mult o enerva faptul că a avut în viața ei orgasm doar cu profesorul. Cele câteva episoade erotice avute până la douăzeci de ani, până venise la Moscova, nu s-au încununat cu acel punct culminant. Vizitatorii invitați pe ascuns pentru sex nu au avut grijă nici ei să își satisfacă partenera-gazdă. În total, au fost doi vecini, un coleg de clasă, soțul unei verișoare și cei doi bărbați chemați când lipsea stăpânul apartamentului. Le-a dat ce doreau, așa cum se dă o vacă la muls. Zinka

nu era romantică în astfel de cazuri. Romanticismul i se trăgea din serialele marilor iubiri. Acolo era viața adevărată pentru Zinka. Dar momentele bune mereu durează puțin sau se lasă așteptate o veșnicie. Profesorul știa să îi producă plăcere. Cobora la ea de pe alt tărâm, o făcea cu un aer plictisit, dar ferm, cu un final mereu descărcător și asta o enerva, o exaspera. Striga de se auzea în toată încăperea. Vocea ei se revărsa în valuri și moșneagul triumfa. O pătrundea adânc pe la spate, încât uita de toate. O apuca de moliciunile ei, de frumusețile ei planturoase și o posedea. Era o formă de a o domina și de a o supune. O regula fără mare efort senzual sau tandru. Introducea scula, ce-i drept era dotat în acest sens, și, pur mecanic, o rezolva. De parcă ai suci și răsuci plictisit un șurub într-o piuliță. Mereu râdea cu poftă de sunetele scoase de ea, așa de parcă era un observator și nu un participant. O ignoranță tiranică. De parcă era un supliciu la care o supunea. I-a spus odată că a ales-o anume pentru corpolența sa, așa cum femeile dolofane sunt mai plăcute la penetrare. O aprecia pentru că era și grasuță, și gospodină. Și asta o spunea el, înalt și uscat ca un copac fără frunze. O jigneja situația. Și-ar fi dorit să cunoască orgasmul doar din dragoste, în 2024. E posibilă fericirea cu un iubit după ce te-ai dăruit altora? O întrebare pe care o alunga cu roșeață în obraz, dar cu un răspuns cinic: *o spală mama și-i ca nouă!*

* *

Începutul Operațiunii Speciale în Ucraina nu i-a schimbat viața. Armata lor urma să le facă pe toate rapid și cu multă strălucire eroică. Asta spunea profesorul. Asta se auzea la radio și TV, asta doreau ei cu toții. Lenka, care era tătăroaică din Crimeea și o chema de fapt Leila, povestea altceva, dar ce poate pricepe o provincială ca ea care umblă prin așternuturi după un ban pentru traiul greu moscovit.

Zinka aștepta să vină norocosul an 2024, așa cum îl aștepti pe Mesia. Era sigură că va surveni marea schimbare și grandioasa transformare a vieții ei.

* * *

Își căuta cu emoție steaua pe cer și iată că, în sfârșit, a venit martie 2024. Acea lună grea și apăsătoare a fundăturilor rusești. Zinka stă în mijlocul curții. E doar ea și mama ei oarbă căzută pe jos. Tata a murit anul trecut de ciroză. În fața cerdacului făcut încă de bunicul Samson prin 1950, un rus starover de treabă, stă pe două taburete un sicriu, e coșciugul cu fratele Zinkăi, Vova, adus din Ucraina. O raclă de zinc, pe care nu e voie să o deschidă. Mama bocește și blestemă. Zinka stă în picioare sprijinită de fratele său adus cu picioarele înainte acasă. Culoarea alb-albăstruie a feței amintește de unele chipuri din icoanele rusești. Are ochii stinși. Îi tremură mâinile. E ziua ei de naștere astăzi. A împlinit 30 de ani și urma să se producă marea fericire. O știa încă din școală, când la ora de chimie a aflat că elementul chimic Zn e numărul 30 în sistemul periodic al lui Mendeleev. Atunci și-a zis că la treizeci de ani va ajunge să fie o fată realizată. A străbătut trei decenii, iar starea de mulțumire sufletească tot nu a mai cuprins-o. Ce teribilă naivitate în care picase ca într-o capcană! Ce viață insuportabilă care trece ca o umbră cu lipsa unei minime rezistențe. Războiul vuieste aducând ororile și spaima...

În bătătura casei sunt nepăsarea și răceala unui sicriu de zinc. O epavă. Și mama îngână ca pe un descântec: *las' măcar bani or să ne dea, să trăim și noi ca lumea...*